

Stručni rad

UDK 371.3::808.61

DOI 10.7251/BLCZR0120013H

COBISS.RS-ID 129589761

ILUSTRATIVNO-DEMONSTRATIVNA METODA U NASTAVI SRPSKOG KAO STRANOG JEZIKA

Darka Herbez¹

Sažetak

U ovom radu ukazujemo na upotrebu ilustrativno-demonstrativne metode u nastavi srpskog kao stranog jezika. Nastavna sredstva ilustrativno-demonstrativne metode koristimo uz tekstualne materijale, ali i na brojnim platformama koje nam nudi internet. U radu ćemo se osvrnuti na upotrebu crteža i fotografija, koje smo koristili u tekstualnim materijalima, kao i na društvenim mrežama Fejsbuk i Instagram.

Ključne riječi: *ilustrativno-demonstrativna metoda, srpski kao strani jezik, fotografija, crtež*

Abstract

The aim of this study was use of illustrative-demonstrative method in teaching Serbian as a foreign language. We use the teaching aids of the illustrative-demonstrative method in textual materials, but also on platforms offered by the Internet. The paper shows use of drawings and photographs, which we used in textual materials, as well as on the Facebook and Instagram platforms.

Keywords: *illustrative-demonstrative method, Serbian as a foreign language, drawing, photography*

1. UVOD

U nastavi srpskog kao stranog jezika, kao i u procesu nastave bilo kojeg predmeta, predavač neprestano traga za novim i zanimljivim metodama rada. Osim tradicionalnog izvođenja nastave i upotrebe tekstualno-verbalne metode, predavači često koriste dodatne tehnike predavanja. U eri interneta i informacionih tehnologija gotovo je nezaobilazna upotreba različitih platformi i socijalnih mreža u svrhe predavanja. U ovom radu pokazaćemo upotrebu ilustrativno-demonstrativne metode na primjeru tekstova koji se obrađuju u nastavi, kao i na primjeru njihove upotrebe na socijalnim mrežama. Dušanka Točanac Milivojević ističe tumačenje značenja upotrebom slika. „Tumačenje značenja na stranom jeziku predstavlja okosnicu svake metode, i ovaj strateški postupak u nastavi jedan je od elemenata uvrštenih u tipologiju metoda.“² Osim udžbenika i priručnika, koji su nastavna sredstva tekstualno-verbalne metode, predavači često koriste i druge metode, a samim tim

1 Mr Darka Herbez, Plovdivski univerzitet „Pajsiy Hilendarski“, darka.herbez@yahoo.com

2 Točanac Milivojević, D., Metode u nastavi i učenju stranog jezika, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1997, str.45

i dodatna nastavna sredstva. „Iz pregleda primene metode demonstriranja u pojedinim područjima nastave srpskog jezika i književnosti, vidi se da ona u nastavi ovoga predmeta ima veoma široku i raznovrsnu primenu i da je ona uslov bez koga mnoge aktivnosti u ovoj nastavi nije moguće izvoditi.“³ Iako se ova metoda obično koristi u kombinaciji sa drugim metodama, njen značaj nije zanemarljiv. „Među statičkim nastavnim sredstvima ilustrativno-demonstrativne metode najčešće se koriste crteži, fotografije, razni predmeti, strip i film.“⁴ S obzirom na to da smo se na upotrebu filma osvrnuli u zasebnom radu, ovde ćemo se osvrnuti na upotrebu crteža i fotografije.

2. UPOTREBA CRTEŽA I FOTOGRAFIJA U NASTAVNOM PROCESU

Kao što smo već naveli, upotreba crteža i fotografija pokazala se veoma efikasnom u nastavi srpskog kao stranog jezika. Osim činjenice da se tako utvrđuje gradivo i izvan same učionice, došli smo do zaključka da se povećava motivacija samih studenata. „Vrlo zahvalno sredstvo – crtež ili fotografija omogućava studentu sagledavanje značenja ili situacije, što utiče na njegovu sigurnost u razumijevanju teme na kojoj se radi. Sa druge strane, predavač, oslobođen potrebe da objašnjava nepoznate riječi ili situaciju, na mnogo brži i efikasniji način obrađuje materiju kojoj je crtež ili fotografija sredstvo.“⁵ Kao što smo već naveli, osim upotrebe ove alatke uz tekstualni nastavni materijal, nerijetko koristimo mogućnosti koje nam pruža razvoj informacionih tehnologija, te crteže i fotografije koristimo na Fejsbuku i Instagramu. S obzirom na to da većina mladih korisnika interneta danas ima kreirane nalog na pomenutim mrežama, pokazalo se veoma korisnim i produktivnim iskoristiti tu činjenicu i u nastavne svrhe. U našem slučaju koristimo grupu Srbistika - Plovdiv, koja se pokazala veoma zahvalnom za postavljanje različitih sadržaja u vezi sa jezikom i narodom čiji jezik uče. Na Instagramu imamo stranicu na kojoj redovno postavljamo crteže i fotografije koje služe za lakše i interesantnije usvajanje srpskog kao stranog jezika. S obzirom na to da je broj fotografija i crteža veoma velik, a okviri našeg rada ne dozvoljavaju da pokažemo sve, ograničićemo se na manji broj primjera.

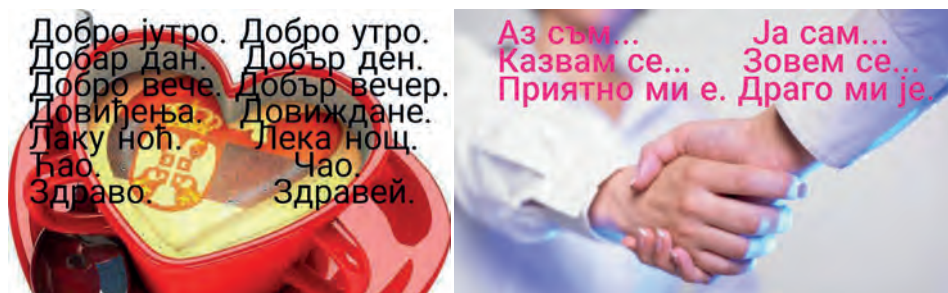
2.1. Fotografije i crteži za usvajanje leksike

S obzirom na to da su u pitanju govornici bugarskog jezika, na početnom nivou pravimo različite sličice koje služe za usvajanje leksičkih jedinica. U ovom slučaju koristimo i bugarski i srpski jezik. Na primjer, prilikom učenja pozdrava i predstavljanja na početnom nivou, koristimo sljedeće sličice.

3 Ilić, P., *Srpski jezik i književnost u nastavnoj teoriji i praksi*, Prometej, Novi Sad, 2003, str. 88.

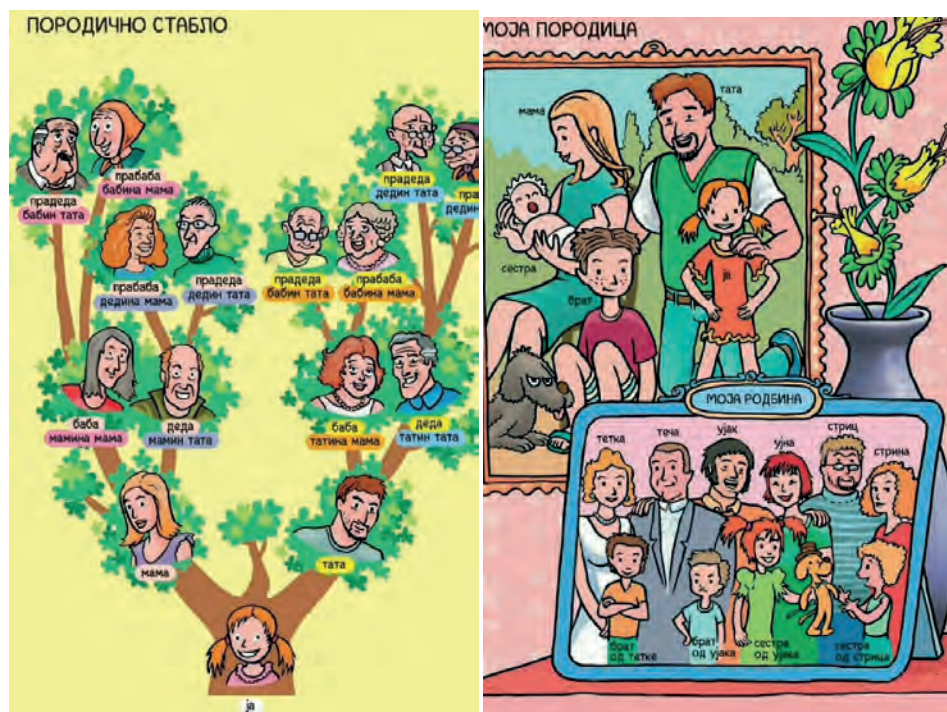
4 Krajišnik, V., *Neka pitanja iz metodike nastave srpskog kao stranog jezika*, Zbornik radova *Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi III*, Filološki fakultet Beogradskog univerziteta, 2016, str. 17.

5 Isto, str. 18.

Slika 1. Predstavljanje na dva jezika

Pokazalo se da je na početnom nivou poznavanje maternjeg jezika studenata veoma korisno za lakše usvajanje jezika koji uče. Osim toga, upotreba sličica doprinosi boljem i lakšem pamćenju nastavne jedinice koja se usvaja. Za usvajanje leksičke jedinice *Moja porodica*, koristili smo sljedeće fotografije.

Slika 2. Učenje osnovnih pojmova

Kako ne bismo previše oduzimali prostor u ovom radu primjerima, zaustavićemo se na ovim koje smo naveli.

2.2. Fotografije i crteži za iskazivanje međujezičke homonimije

S obzirom na to da srpski i bugarski jezik pripadaju južnoslovenskoj grupi jezika, jasno je da se radi o bliskim jezicima. Međutim, ponekad to može da bude otežavajuća okolnost prilikom učenja jezika. Naime, veliki dio leksema identičan je u oba jezika, ali neke od njih imaju različit semantički sadržaj. Ta sličnost stranog jezika sa maternjim nerijetko može dovesti do nerazumijevanja i konfuzije. Ovdje ćemo navesti samo neke od fotografija koje koristimo za isticanje srpsko-bugarskih lažnih prijatelja.

Slika 3. Sličnosti u jeziku

2.3. Fotografije i crteži za usvajanje frazema i žargona

Prilikom učenja srpskog kao stranog jezika veoma je važno studente upoznati sa skladištima srpske kulture, tj. frazeologizmima, poslovicama itd. U tu svrhu veoma efikasnom pokazala se upotreba fotografija na kojima se nalaze kratka objašnjenja datog izraza.

Slika 4. Učenje sa objašnjenjima kroz fotografiju

2.4. Fotografije i crteži za usvajanje gramatičkih pravila

Prilikom objašnjavanja gramatičkih pravila fotografije doprinose lakšem memorisanju istih. U ove svrhe koristili smo različite primjere, a ovdje ćemo navesti samo neke od njih.

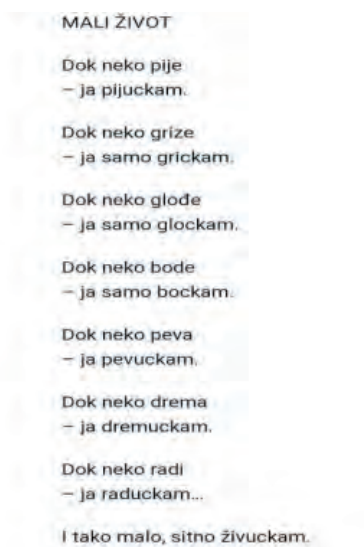

Slika 5. Gramatička pravila

Kod govornika bugarskog jezika uobičajena je konstrukcija *bez da*, te je studenti često upotrebljavaju u srpskom jeziku. Drugo, zbog uticaja maternjeg jezika studenti često koriste prijedlog sa instrumentalom sredstva. Koristeći sličice i kratka objašnjenja, došli smo do zaključka da se povećava motivacija studenata i lakše usvajaju određena gramatička pravila.

2.5. Fotografije sa poetskim tekstovima

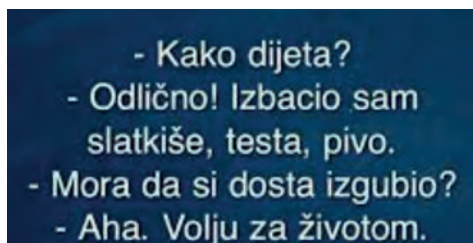
U jednom ranijem radu govorili smo o važnosti implementacije književnog teksta u proces nastave jezika. Posebno smo se osvrnuli na upotrebu poetskih tekstova, koji mogu doprinijeti interesantnijem usvajanju jezika. U nastavi srpskog kao stranog jezika često koristimo fotografije sa poetskim tekstom, koji doprinosi lakšem usvajanju gramatičkih pravila. Za potrebe ovog rada izabrali smo fotografiju sa pjesmom *Mali život* Duška Radovića, koja može poslužiti za usvajanje deminutivnih glagola.

Slika 6. Učenje kroz poeziju

2.6. Šaljive fotografije i crteži

S obzirom na to da u radu sa studentima obrađujemo različite konverzacijske teme, veoma interesantno se pokazalo korištenje humorističkih fotografija. One su uvijek u vezi sa konkretnom konverzacijskom temom i obično se nalaze uz tekst koji se obrađuje. Za studente srpskog kao stranog jezika nije uvijek jednostavno da razumiju humorističke tekstove, te se oni koriste za više nivoe. „Humoristički tekstovi mogu biti dragocen pedagoški alat kojima se prezentuju i ilustruju jezičke pojave, ali i njihova pragmatička značenja, te kulturološke vrednosti koje doprinose izgradnji komunikativne kompetencije.“⁶ Osim toga, humorističke fotografije omogućavaju bolju motivaciju i slobodniji pristup studenata. U ovom radu pokazaćemo dvije humorističke fotografije koje koristimo uz temu *Hrana i nacionalna kuhinja*.

Šetaju dva piva i jedno kaže drugom:

„Hajde kod mene, imam praznu gajbu!“

Slika 7. Učenje kroz šalu

“Šale, vicevi i dosetke predstavljaju zahvalan materijal, jer su – za razliku od opširnijih tekstova, koji sadržajem mogu toliko privući pažnju da je, protivno namerama nastavnika i ciljevima obrade, preusmere u nepoželjnom pravcu – kratki, te osiguravaju fokusiranost na proširivanje vokabulara.”⁷

2.7. Fotografije sa brzalicama

S obzirom na to da za govornike bugarskog jezika predstavlja teškoću izgovor afrikata, pogodne su brzalice za vježbanje istih. Kao dodatni alat mogu se praviti sličice sa brzalicama, koje će im pomoći da vježbaju izgovor određenih glasova.

Slika 8. Učenje brzalicama

⁶ Veljković Stanković, D., Korišćenje humorističkih tekstova u nastavi srpskog jezika kao stranog, Zbornik radova *Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi III*, Filološki fakultet Beogradskog univerziteta, 2016, str. 334-335.

⁷ Isto, str. 337.

3. ZAKLJUČAK

U ovom radu pokušali smo ukazati na značaj kombinacije različitih metoda prilikom predavanja srpskog kao stranog jezika, gdje smo se posebno osvrnuli na ilustrativno- demonstrativnu metodu. Naravno, naš fokus je bio na bugarskim studentima srpskog jezika, te su i same vježbe uglavnom usmjerene na konkretne teškoće sa kojima se susreću govornici bugarskog jezika prilikom usvajanja srpskog kao stranog jezika. Upotreba ove metode pokazala se veoma zahvalnim alatom prilikom nastave. Osim što itekako doprinosi boljoj motivaciji i većoj zainteresovanosti studenata, ona omogućava i usvajanje srpskog jezika na jedan lak i inovativan način. Od nastavnih sredstava ilustrativno-demonstrativne metode koristili smo fotografije i crteže. Pokazali smo kako se oni mogu iskoristiti za usvajanje gramatičkih pravila, širenje vokabulara, upoznavanje sa frazemama i srpsko-bugarskom homonimijom. Posebnu pažnju posvetili smo humorističnim fotografijama, koje doprinose boljoj atmosferi prilikom učenja i većoj motivaciji studenata.

LITERATURA

1. Ilić, P.: *Srpski jezik i književnost u nastavnoj teoriji i praksi*, Prometej, Novi Sad, 2003.
2. Krajišnik, V., Neka pitanja iz metodike nastave srpskog kao stranog jezika, *Zbornik radova Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi III*, Filološki fakultet Beogradskog univerziteta, 2016.
3. Točanac Milivojević, D.: *Metode u nastavi i učenju stranog jezika*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1997.
4. Veljković Stanković, D., Korišćenje humorističkih tekstova u nastavi srpskog jezika kao stranog, *Zbornik radova Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi III*, Filološki fakultet Beogradskog univerziteta, 2016.